

รัฐบาล และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เล็งเห็นว่าการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไป ซึ่งจะเป็นการช่วยกระจายพันธุ์พืชเศรษฐกิจที่มีคุณภาพสูง ไปสู่เกษตรกร ได้ทั่วถึง แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ยังไม่มีการดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโดยภาคธุรกิจเอกชน หรือหากมีก็มิได้ดำเนินงานกันอย่างจริงจัง เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ต้องลงทุนสูงและต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญสูง ดังนั้นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้ร่วมมือกับเกษตรกรที่มีความรู้ดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดีเพื่อนำไปจำหน่าย แจกแจก หรือแลกเปลี่ยนให้แก่เกษตรกรชาวนาทั่วประเทศใช้เพาะปลูกในแต่ละปี

เมล็ดพันธุ์ข้าวที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการผลิตมีอยู่หลายพันธุ์ เช่นพันธุ์ กข 6 พันธุ์ กข 15 พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 พันธุ์ กข 7 พันธุ์เหนียวสันป่าตอง พันธุ์ กข 8 เป็นต้น แต่ผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษาเฉพาะพันธุ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับและมีปริมาณการผลิตสูงสุดในขณะนั้น ซึ่งได้แก่พันธุ์ กข 6 พันธุ์ กข 15 และพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 โดยเลือกศึกษาเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผลิตในศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 1 จังหวัดพิษณุโลก และศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ดังได้กล่าวในตอนต้นแล้วว่าวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งของการศึกษาในครั้งนี้คือ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ของกรมส่งเสริมการเกษตรโดยเปรียบเทียบต้นทุนของเมล็ดพันธุ์ข้าวแต่ละพันธุ์ที่เกิดจากการเพาะปลูกของเกษตรกร จากนั้นจะเปรียบเทียบต้นทุนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวของแต่ละพันธุ์ที่เกิดขึ้นภายในแต่ละศูนย์ขยายพันธุ์พืช นอกจากนี้ผลของการศึกษายังช่วยให้ทราบถึงผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับจากการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าวแต่ละพันธุ์

สมมติฐานและการนิสจน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาด้านต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในฤดูเพาะปลูกปี 2528/2529 โดยศึกษาเฉพาะต้นทุนที่เกิดขึ้นใน

ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 1 จังหวัดพิษณุโลก และศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา โดยมี
 สมมุติฐานในการศึกษาดังนี้

- 1 ต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ
 จะแตกต่างกันตามชนิดของพันธุ์ที่ปลูก
- 2 ราคาจำหน่ายของเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผลิตโดยกรมส่งเสริมการเกษตรต่ำกว่าต้นทุน
 ทางการผลิต
- 3 ปัญหาที่สำคัญในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว คือการให้ความร่วมมือของเกษตรกรผู้
 ร่วมโครงการ

จากการศึกษาได้พบประเด็นต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1 ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 1 ของกรมส่งเสริมการเกษตรมีเมล็ดพันธุ์พืชทุกประเภทที่นำเข้า
 กระบวนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์เป็นจำนวนทั้งสิ้น 1,179.03 ตัน ในจำนวนนี้ประกอบด้วย
 เมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 จำนวน 477.01 ตัน ภายหลังจากการปรับปรุงสภาพเมล็ด
 พันธุ์ได้เมล็ดพันธุ์พืชที่มีคุณภาพทุกประเภทรวมทั้งสิ้น 1,071.62 ตัน ในจำนวนนี้ประกอบด้วย
 เมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 จำนวน 433.88 ตัน จะเห็นได้ว่าน้ำหนักรวมเมล็ดพันธุ์พืชรวมทุก
 ประเภทที่ได้สูญเสียไปในระหว่างการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์เป็นจำนวน 107.41 ตัน
 (1,179.03 ตัน-1,071.62 ตัน) คิดเป็นร้อยละ 9.11 ของปริมาณเมล็ดพันธุ์พืชทุกประเภท
 ที่นำเข้าปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ ในจำนวนนี้ประกอบด้วยเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105
 จำนวน 43.13 ตัน (477.01 ตัน-433.88 ตัน) คิดเป็นร้อยละ 9.04 ของปริมาณเมล็ดพันธุ์
 ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ที่นำเข้ากระบวนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ ส่วนต้นทุนการผลิต
 (ปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์) เมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 เฉลี่ยตันละ 7,396.53 บาท
 ในจำนวนนี้จะประกอบด้วยดังนี้

	(บาท/ตัน)
ต้นทุนวัตถุดิบ	4,000.00
ต้นทุนค่าแรง	1,679.38
ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิต	1,094.54

(บาท/ตัน)

ต้นทุนเมล็ดพันธุ์และค่าใช้จ่ายซึ่งได้

สูญเสียไปในระหว่างการผลิต

622.61

รวม

7,396.53

สำหรับต้นทุนวัตถุดิบ (ซึ่งเป็นผลตอบแทนของเกษตรกร) ที่แสดงไว้เท่ากับ 4,000.00 บาทต่อตัน หรือ 4.00 บาทต่อกิโลกรัมนั้น เป็นต้นทุนที่เกิดจากการรับซื้อคืนเมล็ดพันธุ์ข้าวจากเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ โดยมีต้นทุนในการเพาะปลูกตั้งแต่เตรียมดินจนถึงเก็บเกี่ยวและขนขายเฉลี่ยไว้ละ 1,536.97 บาท (ตาราง 4.12) หรือเฉลี่ยตันละ 3,618.87 บาท

จะเห็นได้ว่าหากได้มีการพิจารณาถึงต้นทุนการผลิตแบบครบวงจรสำหรับศูนย์ขยายพันธุ์พืชนี้แล้ว ต้นทุนวัตถุดิบที่แสดงไว้เฉลี่ยตันละ 4,000.00 บาทจะถูกแทนที่ด้วยมูลค่าเฉลี่ยตันละ 3,618.87 บาท และจะสามารถแสดงมูลค่าของต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 แบบครบวงจรได้เฉลี่ยตันละ 7,015.40 บาท

ส่วนศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 จังหวัดนครราชสีมาเมล็ดพันธุ์พืชทุกประเภทที่นำเข้ากระบวนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์เป็นจำนวนทั้งสิ้น 1,792.82 ตัน ในจำนวนนี้ประกอบด้วยเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 6 กข 15 และข้าวดอกมะลิ 105 เป็นจำนวน 227.76 ตัน 360.90 ตัน และ 335.68 ตันตามลำดับ ภายหลังจากการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ได้เมล็ดพันธุ์พืชที่มีคุณภาพทุกประเภทรวมทั้งสิ้น 1,626.82 ตัน ในจำนวนนี้มีส่วนหนึ่งประกอบด้วยเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 6 กข 15 และข้าวดอกมะลิ 105 เป็นจำนวน 215.63 ตัน 330.00 ตัน และ 306.50 ตันตามลำดับ จะเห็นได้ว่ามีเมล็ดพันธุ์พืชรวมทุกประเภทที่ได้สูญเสียไปในระหว่างการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์เป็นจำนวน 166.00 ตัน (1,792.82 ตัน-1,626.82 ตัน) คิดเป็นร้อยละ 9.26 ของปริมาณเมล็ดพันธุ์พืชทุกประเภทที่นำเข้าไปปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ ในจำนวนนี้ประกอบด้วยเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 6 กข 15 และข้าวดอกมะลิ 105 เป็นจำนวน 12.13 ตัน (227.76 ตัน-215.63 ตัน) 30.90 ตัน (360.90 ตัน-330.00 ตัน) และ 29.18 ตัน (335.68 ตัน-306.50 ตัน) ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 5.33 8.56 และ 8.69 ของปริมาณเมล็ดพันธุ์ข้าวทั้ง 3 พันธุ์ที่นำเข้ากระบวนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ตามลำดับ ส่วนต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ กข 6 กข 15 และข้าวดอกมะลิ 105 เฉลี่ยตันละ 6,670.14 บาท 6,958.72 บาท และ 7,090.19 บาทตามลำดับ ส่วนประกอบของต้นทุนโดยย่อของเมล็ดพันธุ์ทั้ง 3 ชนิดเป็นดังนี้

(บาท/ตัน)	กข 6	กข 15	ชาวดอกมะลิ 105
ต้นทุนวัตถุดิบ	3,859.97	4,025.63	4,190.04
ต้นทุนค่าแรง	1,186.57	1,186.57	1,186.57
ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิต	1,294.72	1,193.36	1,140.58
ต้นทุนเมล็ดพันธุ์และค่าใช้จ่ายซึ่ง ได้สูญเสียไปในระหว่างการผลิต	<u>328.88</u>	<u>553.16</u>	<u>573.00</u>
รวม	<u>6,670.14</u>	<u>6,958.72</u>	<u>7,090.19</u>

สำหรับต้นทุนวัตถุดิบ (ซึ่งเป็นผลตอบแทนของเกษตรกร) ของพันธุ์กข 6 กข 15 และชาวดอกมะลิ 105 ที่แสดงไว้เฉลี่ยต่อตันเท่ากับ 3,859.97 บาท 4,025.63 บาท และ 4,190.04 บาท หรือเฉลี่ยต่อกิโลกรัมเท่ากับ 3.86 บาท 4.03 บาทและ 4.19 บาทตามลำดับนั้น เป็นต้นทุนที่เกิดจากการรับซื้อคืนเมล็ดพันธุ์ข้าวจากเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ โดยมีต้นทุนในการเพาะปลูกตั้งแต่เตรียมดินจนถึงเก็บเกี่ยวและขนขายของแต่ละพันธุ์เฉลี่ยไว้ละ 1,110.59 บาท 1,283.20 บาท และ 1,376.93 บาท (ตาราง 4.6) หรือเฉลี่ยตันละ 2,835.45 บาท 3,178.91 บาทและ 3,381.21 บาทตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าหากได้มีการพิจารณาถึงต้นทุนการผลิตแบบครบวงจรสำหรับศูนย์ขยายพันธุ์พืชนี้แล้ว ต้นทุนวัตถุดิบที่แสดงไว้ดังกล่าวจะถูกแทนที่ด้วยมูลค่าของแต่ละพันธุ์เฉลี่ยตันละ 2,835.45 บาท 3,178.91 บาทและ 3,381.21 บาท และจะสามารถแสดงมูลค่าของต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 6 กข 15 และชาวดอกมะลิ 105 แบบครบวงจร ได้เฉลี่ยตันละ 5,645.62 บาท 6,112.00 บาทและ 6,281.36 บาทตามลำดับ

2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ต่าง ๆ

การศึกษาวินิจฉัยเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวแต่ละพันธุ์ที่มีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อใช้ในการวางแผน และตัดสินใจว่าเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ใดสามารถให้ปริมาณผลผลิตและผลตอบแทนที่ดีกว่ากัน ส่วนประกอบของต้นทุนในแต่ละรายการของแต่ละพันธุ์มีสาเหตุและผลแตกต่างกันน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่าศูนย์ขยายพันธุ์พืชใดสามารถใช้จ่ายในการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่ากัน รายละเอียดการศึกษานี้ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 และ 5 เช่นกัน ต่อไปนี้จะเป็นข้อสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ที่ควรพิจารณาดังต่อไปนี้คือ

จากบทสรุปข้อที่ 1 เรื่องผลการศึกษาด้านต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวดังกล่าวมา

แล้วนั้น จะเห็นว่า เกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 1 จังหวัดพิษณุโลก มีต้นทุนในการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 เฉลี่ยไร่ละ 1,536.97 บาท หรือเฉลี่ยกิโลกรัมละ 3.62 บาท ในขณะที่ได้ผลตอบแทนเฉลี่ยกิโลกรัมละ 4.00 บาท แสดงว่าเกษตรกรมีรายได้สุทธิเฉลี่ยกิโลกรัมละ 0.38 บาท

ส่วนเกษตรกรศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา มีต้นทุนในการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 6 กข 15 และขาวดอกมะลิ 105 เฉลี่ยไร่ละ 1,110.59 บาท 1,283.20 บาท และ 1,376.93 บาท หรือเฉลี่ยกิโลกรัมละ 2.84 บาท 3.18 บาท และ 3.38 บาท ตามลำดับ ในขณะที่ได้ผลตอบแทนสำหรับแต่ละพันธุ์เฉลี่ยกิโลกรัมละ 3.86 บาท 4.03 บาท และ 4.19 บาทตามลำดับ แสดงว่าเกษตรกรมีรายได้สุทธิสำหรับพันธุ์ กข 6 กข 15 และขาวดอกมะลิ 105 เฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.02 บาท 0.85 บาท และ 0.81 บาทตามลำดับ ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการจะแตกต่างกันตามชนิดของพันธุ์ที่ปลูก

สำหรับความแตกต่างของต้นทุนในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ภายในโรงงานปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 1 และที่ 2 นั้นจะศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะต้นทุนในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์เฉพาะพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 ทั้งนี้เพื่อให้ผลการเปรียบเทียบปราศจากข้อจำกัดหรือความเอนเอียง เนื่องจากเป็นการใช้วัตถุดิบชนิดเดียวกัน จากข้อมูลที่ได้ศึกษามาสามารถแบ่งหรือจำแนกส่วนประกอบของต้นทุนในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ต้นทุนวัตถุดิบ ต้นทุนค่าแรง และต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิต ซึ่งในรายละเอียดได้กล่าวไว้ในบทที่ 5 แต่ในที่นี้จะขอแสดงเปรียบเทียบต้นทุนในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์โดยสรุปดังนี้ (ตารางที่ 5.7)

	ศูนย์ฯ ที่ 1	ศูนย์ฯ ที่ 2	ผลแตกต่าง
(ต้น/บาท)	(1)	(2)	(1)-(2)
ต้นทุนวัตถุดิบ	4,000.00	4,190.04	(190.04)
ต้นทุนค่าแรง	1,679.38	1,186.57	492.81
ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิต	1,094.54	1,140.58	(46.04)

(ต้น/บาท)	ศูนย์ฯ ที่ 1 (1)	ศูนย์ฯ ที่ 2 (2)	ผลแตกต่าง (1)-(2)
ต้นทุนเมล็ดพันธุ์และค่าใช้จ่ายซึ่งได้			
สูญเสียไปในระหว่างการผลิต	<u>622.61</u>	<u>573.00</u>	<u>49.61</u>
รวม	<u>7,396.53</u>	<u>7,090.19</u>	<u>306.34</u>

จะเห็นว่าต้นทุนวัตถุดิบศูนย์ฯที่ 1 ต่ำกว่าศูนย์ฯที่ 2 เฉลี่ยต้นละ 190.04 ผลต่างนี้เกิดจากราคารับซื้อคืนเมล็ดพันธุ์ที่ต่างกัน แต่หากพิจารณาถึงผลแตกต่างของต้นทุนวัตถุดิบที่แสดงไว้ในตารางที่ 5.7 จะเห็นว่า ต้นทุนวัตถุดิบเฉลี่ยต่อต้นของศูนย์ฯ ที่ 1 นั้นมีส่วนที่สูญเสียไปในระหว่างการผลิตเท่ากับ 397.64 บาท ส่วนศูนย์ฯ ที่ 2 มีเท่ากับ 398.84 บาท

ส่วนผลแตกต่างต้นทุนค่าแรงเฉลี่ยต่อต้นนั้น ศูนย์ฯ ที่ 1 จะแสดงผลค่าสูงกว่าศูนย์ฯ ที่ 2 เท่ากับ 492.81 บาท สาเหตุของผลแตกต่างดังกล่าวนี้มีผลส่วนใหญ่สืบเนื่องมาจากรายการเงินเดือนและค่าแรงซึ่งจัดอยู่ในประเภทต้นทุนคงที่ และหากพิจารณาถึงตัวเลขที่ได้กล่าวไว้ในบทสรุปข้อ 1 จะเห็นได้ว่า ปริมาณเมล็ดพันธุ์พืชที่นำเข้ากระบวนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ของศูนย์ฯ ที่ 2 นั้นมีสูงกว่าศูนย์ฯ ที่ 1 ประมาณร้อยละ 52 ด้วยเหตุนี้จึงเป็นผลให้ต้นทุนค่าแรงเฉลี่ยต่อต้นของศูนย์ฯ ที่ 2 สามารถแสดงผลค่าต่ำกว่าศูนย์ฯ ที่ 1 และหากพิจารณาถึงผลแตกต่างของต้นทุนค่าแรงที่แสดงไว้ในตารางที่ 5.7 จะเห็นว่าต้นทุนค่าแรงเฉลี่ยต่อต้นของศูนย์ฯ ที่ 1 มีค่าใช้จ่ายสูญเสียไปในระหว่างการผลิตเท่ากับ 166.95 บาท ส่วนศูนย์ฯ ที่ 2 มีเท่ากับ 112.95 บาท

ผลแตกต่างของต้นทุนรายการสุดท้ายคือ ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิตซึ่งจะเห็นได้ว่า ศูนย์ฯ ที่ 1 มีมูลค่าต่ำกว่าศูนย์ฯ ที่ 2 เฉลี่ยต้นละ 46.04 บาท อย่างไรก็ตามจะสังเกตได้ว่าผลแตกต่างรายการนี้มีมูลค่าน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับค่าของผลแตกต่างใน 2 รายการแรก ทั้งนี้เนื่องจากส่วนประกอบของรายการต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิตของทั้งสองศูนย์ฯ นั้นมีมูลค่าที่ใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็นต้นทุนผันแปรหรือต้นทุนคงที่ ยกเว้นรายการค่าขนส่งเมล็ดพันธุ์รับซื้อคืนจากแปลงเกษตรกรมายังโรงงานดังในตารางที่ 5.7 ซึ่งในรายละเอียดของสาเหตุผลต่างที่เกิดขึ้นนี้ได้กล่าวไว้ในบทที่ 5 แล้ว

จากข้อมูลและผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของกรม

ส่งเสริมการเกษตรที่ผ่านมา สรุปได้ว่า ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการจะแตกต่างกันตามชนิดของพันธุ์ที่ปลูกโดยภายในเขตท้องที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา เกษตรกรผู้ร่วมโครงการที่ปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 6 มีต้นทุนในการปลูกเฉลี่ยต่อกิโลกรัมต่ำสุดคือ 2.84 บาท (ตาราง 4.6) และมีรายได้สุทธิเฉลี่ยต่อกิโลกรัมสูงสุดคือ 1.03 บาท ดังนั้น ถ้าพิจารณาในด้านตัวเกษตรกรผู้ปลูกโดยปราศจากข้อจำกัดเรื่องแผนงานปริมาณการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวแต่ละพันธุ์แล้ว เกษตรกรผู้ร่วมโครงการควรเลือกปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าว กข 6 เนื่องจากเป็นพันธุ์ที่ให้ผลตอบแทนสูงสุด ส่วนผลจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนในการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการในศูนย์ฯ ที่ 1 กับศูนย์ฯ ที่ 2 พบว่า ต้นทุนในการปลูกเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของเกษตรกรเฉลี่ยต่อกิโลกรัมของศูนย์ฯ ที่ 2 จะต่ำกว่าศูนย์ฯ ที่ 1 (ตาราง 4.15) เท่ากับ 0.24 บาท ในขณะที่เดียวกันเกษตรกรในศูนย์ฯ ที่ 2 จะมีรายได้สุทธิสูงกว่าศูนย์ฯ ที่ 1 เฉลี่ยต่อกิโลกรัมเท่ากับ 0.20 บาท (0.78 บาท-0.58 บาท) ดังกล่าวไว้ในบทที่ 4 ดังนั้นหากมองในด้านกรมส่งเสริมการเกษตรซึ่งมีหน้าที่ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในฐานะเป็นผู้ลงทุนแล้ว สรุปได้ว่าทางกรมส่งเสริมการเกษตรควรวางแผนด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ไว้ที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 เนื่องจากเป็นศูนย์ฯ ที่ใช้วัตถุดิบ (พันธุ์ข้าวที่ปลูก) ที่นำเข้ากระบวนการผลิต (ปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์) ที่มีต้นทุนต่ำกว่า อีกทั้งเป็นศูนย์ฯ ที่ใช้ต้นทุนในกระบวนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ต่ำกว่าศูนย์ฯ ที่ 1 (ตาราง 5.7)

อย่างไรก็ตามผลจากการศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาข้อมูลที่เน้นไปทางด้านข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และมีปัญหาในด้านการรวบรวมข้อมูลอยู่บ้างดังกล่าวไว้แต่ต้นในบทที่ 1 ดังนั้นการที่จะพิจารณาถึงความเหมาะสมในการกำหนดนโยบายการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชหรือเมล็ดพันธุ์ข้าวแต่ละชนิดสำหรับศูนย์ขยายพันธุ์พืชแต่ละศูนย์นั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) ควบคู่ไปด้วย ตัวอย่างเช่น การศึกษาถึงระดับความรู้ ความเอาใจใส่และขยันหมั่นเพียรของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการในแต่ละท้องที่ ตลอดจนความเอาใจใส่ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตัวเกษตรกร การศึกษาคุณภาพและความเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานทั้งในแปลงนาขยายพันธุ์และภายในตัวศูนย์ฯ ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในแต่ละศูนย์ขยายพันธุ์พืช เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการผลิตและขยายพันธุ์พืช

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่น่าสนใจหลายประการซึ่งพอจะรวบรวมสรุปพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ โดยได้พิจารณาแบ่งเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ

- 1 ปัญหาเรื่องการปลูกเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ
- 2 ปัญหาเรื่องการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวภายในศูนย์ขยายพันธุ์พืช และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานผลิตเมล็ดพันธุ์พืช

1 ปัญหาเรื่องการปลูกเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ จากการศึกษาถึงปัญหาดังกล่าวด้วยการสัมภาษณ์เกษตรกร และจากการสังเกตในขณะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้ทราบว่าเกษตรกรมีปัญหาดังต่อไปนี้

1.1 ปัญหาเรื่องผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำ จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าตัวเลขของปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากหากเกษตรกรปลูกข้าวอย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่แล้วจะสามารถให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ไม่ต่ำกว่า 500 กิโลกรัม สาเหตุที่เกษตรกรได้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำ พอสรุปได้ดังนี้

1.1.1 การใช้ที่ดินยังขาดหลักเกณฑ์ที่ดี ในขั้นตอนของการเตรียมดินของเกษตรกรนั้นยังขาดการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ทางกองขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดไว้ เช่น เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีการไถแค่เพียงครั้งเดียว ขาดการใส่ปุ๋ยรองพื้นเป็นต้น ซึ่งในเรื่องนี้เกษตรกรผู้ร่วมโครงการได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า เกษตรกรยังมีการยึดหลักการทำนาแบบดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติกันมา ซึ่งเป็นวิธีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

1.1.2 เกษตรกรขาดปุ๋ย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการปลูกข้าว โดยประเภทและปริมาณของปุ๋ยที่เกษตรกรซื้อมาใช้ในแต่ละรายนั้นจะแตกต่างกันไปตามความสามารถในการซื้อหาและอุปทานของตลาดในแต่ละตำบลหรืออำเภอที่จะอำนวยความสะดวก กล่าวคือ เกษตรกรบางรายไม่สามารถซื้อหาปุ๋ยมาใช้ เนื่องจากขาดเงินทุน เกษตรกรบางรายมีเงินทุนแต่ไม่สามารถซื้อหาปุ๋ยมาใช้ เนื่องจากอุปทานของตลาดมีไม่เพียงพอ ทำให้เกษตรกรไม่มีปุ๋ยใช้ หรือใช้ปุ๋ยได้ไม่ตรงกับประเภทความต้องการของต้นข้าว จึงทำให้ผลผลิตที่ได้ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ข้อเสนอแนะ กองขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตรควรเข้มงวดกับเกษตรกรผู้ร่วมโครงการในเรื่องระเบียบและวิธีปฏิบัติในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าวและพันธุ์

พืชอื่น ๆ ทุกขั้นตอน ควรกำหนดผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ขั้นต่ำแก่เกษตรกรผู้ร่วมโครงการ หากเกษตรกรรายใดไม่สามารถปฏิบัติตามได้ก็ไม่ควรพิจารณาให้เป็นผู้ได้รับคัดเลือกเป็นเกษตรกรผู้ร่วมโครงการในปีต่อไป ส่วนเรื่องปุ๋ยนั้น ทางกรมส่งเสริมการเกษตรควรจัดหาปุ๋ยมาบริการจำหน่ายให้แก่เกษตรกรผู้ร่วมโครงการโดยผ่านทางศูนย์ขยายพันธุ์พืช เพื่อให้เกษตรกรสามารถได้ปุ๋ยที่มีคุณภาพใช้ตรงตามความต้องการของต้นข้าว

1.2 การเกิดพันธุ์ปนขึ้นในแปลงนาขยายพันธุ์ จากการสำรวจพบว่ายังมีเกษตรกรบางรายดูแลบำรุงรักษาการปลูกข้าวไม่ดีพอ เป็นเหตุให้เกิดพันธุ์ปนขึ้นในแปลงนาของตน เป็นเหตุให้ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชไม่อาจรับซื้อคืนเพื่อนำเข้ากระบวนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้มีผลทำให้เป้าหมายปริมาณการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของศูนย์ขยายพันธุ์พืชต้องต่ำกว่าที่ได้วางแผนไว้ การที่เกษตรกรขาดความมั่นใจในเรื่องราคาซื้อคืนเมล็ดพันธุ์จากศูนย์ขยายพันธุ์พืช เนื่องจากราคาซื้อคืนต้องอิงตามราคาตลาดเมล็ดข้าวเปลือกในท้องถิ่นนั้น ๆ อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรบางส่วนเกิดความลังเลที่จะจัดทำและดูแลบำรุงรักษาแปลงนาขยายพันธุ์อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ความไม่บริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์หลักจากกรมวิชาการเกษตรที่เกษตรกรได้รับ ไปนั้นอาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดพันธุ์ปนขึ้นในแปลงนาขยายพันธุ์

ข้อเสนอแนะ กรมส่งเสริมการเกษตรควรกำหนดราคาซื้อคืนเมล็ดพันธุ์ข้าวขั้นต่ำเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่เกษตรกร ควรกำหนดบทลงโทษแก่เกษตรกรในรายที่มีได้บำรุงดูแลรักษาและตรวจตัดพันธุ์ปนจนเป็นเหตุให้เกิดพันธุ์ปนขึ้นในผลผลิตที่เก็บเกี่ยว ทั้งนี้เนื่องจากเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชไม่อาจรับซื้อคืนได้เนื่องจากสาเหตุของพันธุ์ปนนั้นมีผลกระทบต่อเป้าหมายปริมาณการผลิต และยังส่งผลให้ต้นทุนต่อหน่วยในกระบวนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์สูงขึ้น โดยเฉพาะส่วนของต้นทุนคงที่ นอกจากนี้ควรมีการจัดทำแฟ้มประวัติเกษตรกรผู้ร่วมโครงการและแปลงนาของเกษตรกร เพื่อช่วยในการวิเคราะห์หาสาเหตุของการเกิดเมล็ดข้าวพันธุ์ปนขึ้นในผลผลิตที่ได้ว่าเกิดจากการจัดทำแปลงของเกษตรกร หรือเกิดจากเมล็ดพันธุ์หลักของกรมวิชาการเกษตรที่เกษตรกรนำไปปลูก

1.3 ปัญหาเรื่องเงินทุน เกษตรกรส่วนใหญ่มีเงินทุนต่ำเป็นเหตุให้ต้องมีการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินอันเป็นการเพิ่มภาระในเรื่องดอกเบี้ยซึ่งเป็นส่วนประกอบของต้นทุนในการปลูกข้าวรายการหนึ่ง สาเหตุอย่างหนึ่งที่มีส่วนทำให้เกษตรกรต้องอาศัยเงินทุนจากสถาบันการเงินคือ ลักษณะของการใช้แรงงานแบบว่าจ้าง ทั้งนี้เนื่องจากหัวหน้าครอบครัวมี

สมาชิกที่ช่วยทำนาไม่เพียงพอ หรือหากมีเพียงพอแต่ไม่ได้อาศัยแรงงานจากสมาชิกในครอบครัว เหล่านี้ช่วยในการเพาะปลูก

ข้อเสนอแนะ ในการพิจารณาคัดเลือกเกษตรกรผู้ร่วมโครงการของศูนย์ ชยายพันธุ์พืชนั้น ควรพิจารณาถึงความสามารถในการใช้แรงงานจากสมาชิกภายในครอบครัว ด้วย ทั้งนี้เพื่อช่วยลดภาระในเรื่องต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดของเกษตรกรอันมีผลช่วยให้ดอกเบ็ญที่เกิดจากการกักขังของเกษตรกรลดน้อยลง นอกจากนี้ทางส่วนกลางซึ่งได้แก่กรมส่งเสริมการเกษตร และกองชยายพันธุ์พืชควรรับคำเนิการเบิกเงินนำส่งค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อจ่ายชำระให้แก่เกษตรกรผู้ร่วมโครงการโดยเร็ว เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำไปชำระเงินกู้ยืมได้โดยเร็วขึ้น เป็นภาระลดภาระเรื่องดอกเบี้ยเงินกู้ได้อีกทางหนึ่ง

จากปัญหาและข้อเสนอแนะในเรื่องการใช้ที่ดินของเกษตรกรยังขาดหลักเกณฑ์ที่ดี รวมทั้งการเกิดพันธุ์ปนขึ้นในแปลงนาชยายพันธุ์ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรยังขาดความเอาใจใส่ในการจัดทำแปลงชยายพันธุ์ข้าว ถือได้ว่าเป็นปัญหาของการไม่ให้ความร่วมมือที่ดีต่อศูนย์ชยายพันธุ์พืชซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของผู้วิจัยที่ได้ตั้งไว้ มีผลทำให้การลงทุนและแผนงานการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของศูนย์ชยายพันธุ์พืชขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร

2 ปัญหาเรื่องการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวภายในศูนย์ชยายพันธุ์พืช และ ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานผลิตเมล็ดพันธุ์พืช

2.1 ศูนย์ชยายพันธุ์พืชไม่ได้รับประโยชน์จากการใช้เครื่องจักรเพื่อการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์พืชอย่างเต็มที่ การดำเนินการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวและเมล็ดพันธุ์พืชอื่น ๆ ภายในโรงงานปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ไม่ได้ดำเนินการเต็มกำลังการผลิตของเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่สามารถผลิตได้ ทำให้เกิดกำลังการผลิตว่างเปล่าขึ้นอันเป็นเหตุให้ต้นทุนผลผลิตเฉลี่ยต่อหน่วยสูง โดยเฉพาะเงินเดือนและค่าแรง ตลอดจนค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ซึ่งเป็นต้นทุนคงที่ในกระบวนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ที่จะต้องเกิดขึ้นไม่ว่าทางศูนย์ชยายพันธุ์พืชจะดำเนินการผลิตมากหรือน้อยเพียงไร

ข้อเสนอแนะ ทางกรมส่งเสริมการเกษตรควรปรับปรุงนโยบายการผลิตเมล็ดพันธุ์พืช เพื่อให้สามารถใช้ประสิทธิภาพจากกำลังการผลิตของเครื่องจักรได้อย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งปีและมีกำลังการผลิตว่างเปล่าน้อยที่สุด นโยบายดังกล่าวหมายถึงการรับจ้างปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์พืชให้แก่หน่วยงานธุรกิจเอกชนทั่วไป หากทางศูนย์ชยายพันธุ์พืชสามารถ

ใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์พืชได้อย่างเต็มที่ที่จะช่วยให้ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชเฉลี่ยต่อหน่วยต่ำกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้

2.2 ค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนที่สูญเสียไปในระหว่างการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวเมื่อเทียบกับต้นทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผลิตเสร็จ โดยศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 1 และที่ 2 มีอัตราส่วนของต้นทุนที่สูญเสียไปในระหว่างการผลิตประมาณร้อยละ 4.93 ถึง 8.42 อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้จากแปลงนาขยายพันธุ์ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ หากเมล็ดพันธุ์ข้าวที่นำเข้ากระบวนการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ไม่ได้คุณภาพ นอกจากจะเป็นการเพิ่มมูลค่าราคาให้กับเมล็ดพันธุ์ที่รับซื้อคืนจากเกษตรกรแล้ว ยังมีผลต่อต้นทุนและระยะเวลาที่ต้องใช้เพิ่มขึ้นในขณะที่ทำการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ ข้อเท็จจริงในเรื่องคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้จากเกษตรกรผู้ร่วมโครงการมีมากน้อยเพียงใดดูได้จากผลผลิตต่อไร่ ภายใต้หัวข้อความแตกต่างของต้นทุนการปลูกเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวทช 6 ทช 15 และข้าวดอกมะลิ 105 ในบทที่ 4 ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีปริมาณเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ไม่ได้คุณภาพและสีผิดออกก่อนที่จะขายให้ทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชเฉลี่ยไร่ละ 50.43 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 12.04 ของปริมาณเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ยต่อไร่ก่อนการสีผัด

ข้อเสนอแนะ ทางกรมส่งเสริมการเกษตรและกองขยายพันธุ์พืชควรพิจารณาเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ควบคุมแปลงประจำศูนย์ขยายพันธุ์พืช เพื่อสามารถให้บริการแก่เกษตรกรได้อย่างใกล้ชิดขึ้น นอกจากนี้ในการพิจารณาคัดเลือกเกษตรกรผู้ร่วมโครงการไม่ควรจัดแบ่งให้มีปริมาณจำนวนเกษตรกรมากรายเกินไป เนื่องจากมีผลทำให้ปริมาณจำนวนแปลงนาขยายพันธุ์มีมากเกินกำลังของเจ้าหน้าที่ควบคุมแปลง เป็นเหตุให้การดูแลของเจ้าหน้าที่กระทำได้ไม่ทั่วถึงอย่างเต็มที่ ดังจะเห็นได้จากยังมีเกษตรกรบางส่วนทำนาโดยการเตรียมดินด้วยการไถตะเพียงครั้งเดียว หากเจ้าหน้าที่แปลงขยายพันธุ์สามารถดูแลการเพาะปลูกของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการได้อย่างทั่วถึงดีพอ เชื่อแน่ว่าผลผลิตของเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ยต่อไร่ต้องสูงขึ้น ซึ่งหมายถึงต้นทุนในการปลูกเฉลี่ยต่อกิโลกรัมจะต่ำลง เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้ก็จะมีคุณภาพสูงขึ้นด้วย

2.3 กองขยายพันธุ์พืชและศูนย์ขยายพันธุ์พืชยังขาดระบบการจัดการข้อมูลเพื่อการประเมินผลที่ดี ผลจากการสังเกตและศึกษาวิจัยที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าโครงการผลิตและขยายพันธุ์พืชที่ดำเนินการอยู่นั้นยังขาดระบบการจัดเก็บและการจัดการข้อมูลเพื่อการประเมินผล ทำให้การรวบรวมและศึกษาข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์แต่ละครั้งต้องเสียเวลา

ค่าใช้จ่ายและขาดความถูกต้องเท่าที่ควร หรือหากได้ข้อมูลที่ถูกต้องแต่ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายที่สูงและอาจไม่ทันกับความต้องการ เป็นเหตุให้ไม่สามารถปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารงานผลิตและขยายพันธุ์พืชได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากขาดข้อมูลช่วยในการวางแผนและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรพิจารณา นโยบายและงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดทำระบบการจัดการข้อมูลสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและขยายพันธุ์พืช เพื่อให้การศึกษาวางแผนและติดตามประเมินผลการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนของหน่วยงานต่าง ๆ สามารถกระทำได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง

โครงการผลิตและขยายพันธุ์พืชเป็นโครงการที่มีได้มุ่งหวังรายได้หรือผลกำไร และเป็นโครงการเพื่อประโยชน์ของเกษตรกรทั่วประเทศ การใช้จ่ายงบประมาณต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นถึงแม้ว่าจะไม่มีการคำนึงค่าเสียโอกาสในการลงทุนอย่างเช่นภาคธุรกิจเอกชน ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลโดยเฉพาะกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เล็งเห็นว่า เป็นโครงการที่จำเป็นต้องกระทำอย่างยิ่ง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นหากการใช้จ่ายงบประมาณต่าง ๆ ของแต่ละหน่วยงานขาดระบบการจัดการข้อมูลและการประเมินผลที่ดีแล้ว ย่อมไม่อาจทราบได้ว่าผลงาน หรือผลของโครงการที่บรรลุตามเป้าหมายนั้น ได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ซึ่งหากได้มีการวางระบบการจัดการข้อมูลที่ดีแล้ว นอกจากการดำเนินงานและปรับปรุงพัฒนาระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชต่าง ๆ จะตั้งอยู่บนแผนงาน ข้อมูลและการประเมินผลที่ถูกต้องแล้ว ยังจะช่วยให้เกิดประโยชน์แก่ทั้งภาคเอกชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น ในส่วนของศูนย์ขยายพันธุ์พืชจะสามารถช่วยให้ทราบว่าปัจจัยการผลิตใดได้ถูกนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใด มีปัจจัยการผลิตหรือต้นทุนส่วนใดสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์หรือไม่และสูญเสียไปเป็นจำนวนเท่าใด จะได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขได้ทันเวลา เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถเสนอข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์แก่ภาคธุรกิจเอกชนที่สนใจจะเข้ามาดำเนินการผลิตและขยายพันธุ์พืชแบบครบวงจร เป็นการจูงใจให้เกิดการลงทุนงานด้านนี้โดยภาคเอกชน ซึ่งจะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการพัฒนาผลผลิตเกษตรกรรมของประเทศชาติได้ส่วนหนึ่ง